

zpět vzato. Nesouhlas strany s prohlášením procesního zmocněnce nemá tu významu (§ 34 c. ř. s.). Odvolací soud mohl by ovšem přes to naříditi ústní odvolací líčení, uzná-li to za potřebné. To odvolací soud v tomto případě za potřebné uznal a proto rozhodl v zasedání neveřejném.

Odvolatel vytýká nalézacímu soudu, že byl neprávem odsouzen k náhradě útrat sporu, protože prý podle zákona ze dne 21. března 1918, čís. 109 ř. zák. není žalovaný stát oprávněn žádati od žalobce útraty, i když byla žaloba zamítnuta. Ani v tomto směru není odvolatel v právu. Podle § 7 cit. zák. jsou jednání a všechna podání a rozhodnutí prosta poplatků a poštovného, ale jinak provede se o žalobě řízení podle ustanovení civilního řádu soudního se změnami v § 6 vyznačenými, totiž, že pro řízení před vrchním zemským soudem platí předpisy druhého oddílu (t. j. §§ 226 až 430) a pro odvolací řízení před nejvyšším soudem předpisy prvního oddílu čtvrtého dílu (t. j. §§ 461 až 501). Podle toho platí i pro toto řízení předpisy civilního řádu soudního o nákladech sporu, jak jest vidno na př. z § 414 druhý odstavec a z § 484 druhý a třetí odstavec c. ř. s., které se zmiňují o nákladech sporu jednak v první stolici, jednak ve druhé stolici. Zákon nechtěl pro toto řízení vyloučiti předpisy všeobecné části civilního řádu soudního, zejména ani předpisy o nákladech rozepře (§§ 40—50 c. ř. s.), protože by vedlo k nemožným důsledkům, kdyby na př. byly vyloučeny předpisy všeobecné části o zastoupení advokátem, o právu chudých, o podáních, o doručování a pod. Zákon chtěl toliko vyloučiti pochybnost o tom, podle kterých předpisů má prováděti řízení vrchní zemský soud a nejvyšší soud, tedy soudy, které v pravidelných případech rozhodují jen jako soudy druhé a třetí stolice, nikoli jako soudy první a druhé stolice.

Čís. 7671.

Bylo-li odvolání, podané pro zmatečnost, zamítnuto odvolacím soudem samostatným usnesením, lze si do něho stěžovati rekursem podle § 519 čís. 1 c. ř. s.

Bylo-li takové zamítavé usnesení pojato do rozsudku odvolacího soudu, lze mu odporovati dovoláním podle § 503 čís. 1 c. ř. s.

(Plenární rozhodnutí ze dne 30. prosince 1927, Pres. 227/27.)

D ů v o d y:

V poradách nejvyššího soudu vyskytly se pochybnosti o správnosti dosavadního rozhodování, že do usnesení odvolacího soudu, jímž bylo zamítnuto odvolání podané pro zmatečnost, není opravného prostředku. Sesílený senát, jemuž byla sporná otázka předložena k rozřešení, usnesl se na zásadách v čele uvedených. Zmatečnosti jsou určité, v § 477 c. ř. s. přesně vypočítané vady řízení, jímž zákon příkládá takovou důležitost, že nařizuje odvolacímu i dovolacímu soudu, aby k nim přihlížely také z úřední povinnosti, a aby prohlásily řízení, postížené zmatkem, se všemi rozhodnutími v něm vydanými, za nicotné

bez ohledu na vliv, jaký měl zmatek na konečný výsledek sporu. Že zmatek přihodivší se již v řízení před prvním soudem, činí zmatečným také řízení a rozhodnutí soudu odvolacího, plyne z § 510 c. ř. s. Zákon vychází ze zásady, že na základě zmatečného řízení v první stolici nemůže býti vůbec platně jednáno v řízení odvolacím, dále, že, vyjímajíc případ § 477 čís. 5 c. ř. s., v němž může býti zmatečnost, záležející v nedostatku zastoupení, zhojena dodatečným schválením řízení, a § 477 čís. 9 cit., v němž lze zmatečnost napravit opravou rozsudku, zachovává každý zmatek svůj zhoubný vliv na platnost řízení tak dlouho, dokud buď není napraven zrušením zmatečného řízení, neb dokud konečné rozhodnutí o sporu nevejde v moc práva. Jako jiné, méně podstatné vady řízení a rozsudku první stolice uplatňuje se i jejich zmatečnost odvoláním. V souhlase se zásadou, že zmatečnost řízení první stolice brání řádnému projednání sporu před soudem odvolacím, odkazuje zákon v § 471 čís. 5 c. ř. s. takové odvolání do předběžného řízení a nařizuje, aby odvolací soud, shledá-li odvolání podle spisů neb po provedeném šetření odůvodněným (§ 473 c. ř. s.), vyhověl odvolání již v zasedání neveřejném, a to usnesením. V § 478 cit. jest podrobně stanoven obsah usnesení vyslovujících zmatečnost, v § 519 c. ř. s. jest pak straně, postižené takovým výrokem, vyhrazeno právo rekursu. Naproti tomu není v zákoně ustanovení o tom, co se má státi, neuznal-li odvolací soud v předběžném řízení odvolání pro zmatečnost opodstatněným. Jenom ze všeobecného doslovu prvního odstavce § 473 c. ř. s., že odvolací soud rozhoduje v případech § 471 c. ř. s. usnesením, pak z druhého odstavce § 480 c. ř. s., v němž se děje zmínka o »zavržení« odvolání, pokud jím byla uplatněna zmatečnost, v sezení neveřejném, lze dovoditi, že i toto rozhodnutí se může (srovnej § 494 c. ř. s. a § 149, prvý odstavec, jedn. ř.) státi již v předběžném řízení a to usnesením. Tímto výkladem nebylo po třicet let platnosti civilního soudního řádu vikláno, a není ani v teorii proti němu námitek. Podle vysvětlivek ministerstva spravedlnosti k § 480 c. ř. s. nemá býti zamítavé usnesení odvolacího soudu v případech, když pro jiné odvolací důvody musí býti nařízeno ústní odvolací líčení, zvláště vyhotovováno, nýbrž pojato do konečného rozhodnutí o odvolání. Ani v tomto bodě není různosti názorů. Sporno jest však, zda také proti takovému zamítavému usnesení odvolacího soudu jest přípustným opravný prostředek, jako jest vyhrazen v § 519 čís. 2 c. ř. s. do usnesení vyslovivšího zmatečnost, či zda zamítavým usnesením jest otázka zmatečnosti vyřízena s konečnou, také dovolací soud zavazující, platností. Dosavadní praxe československého nejvyššího soudu schválila názor, že jakýkoliv opravný prostředek jest nepřipustný. Důvodem jest, že rozhodnutí odvolacího soudu jest usnesením a usnesením zůstává, i když bylo pojato do rozsudku, že proto přípustnost opravného prostředku musí býti posuzována podle § 519 c. ř. s., vypočítávajícího přesně ona usnesení odvolacího soudu, do nichž jest recurs přípustný, a že mezi těmito usneseními není usnesení, nevyhovující odvolání podanému pro zmatečnost. Taková usnesení nelze zařaditi jmenovitě pod usnesení, »jimiž se odvolání odmítá« dle § 519 čís. 1 c. ř. s., poněvadž jsou jimi míněna jenom usnesení, odmítající odvolání z formálních důvodů beze zkoumání věcné opodstatněnosti, tedy usne-

sení dle §§ 474 odst. 2, 471 čís. 2 a 3 a 495 c. ř. s. Nemožno popřít rozpor mezi výsledkem tohoto uvažování a jednou ze stěžejních zásad civilního procesu, totiž rovnosti stran. Příčí se jí, připouštětí rekurs do rozhodnutí, vyhovujícího odvolání z důvodu zmatečnosti, ale nepřipouštětí rekursu, nebylo-li odvolání vyhověno. Nesrovnává se dále s vyličenou právní povahou zmatečnosti, jako kvalifikované vady řízení, když se připouští odporovati dovolacím důvodem čís. 2 § 503 c. ř. s. rozhodnutí odvolacího soudu, nebyla-li jím napravena taková vada řízení, jež zabránila zevrubnému probrání a důkladnému posouzení sporu, ale za nepřipustnou prohlašuje stížnost do rozhodnutí, jímž byla popřena tvrzená zmatečnost řízení. Nelze pochopiti, proč by právě při zamítavém rozhodnutí o zmatečnosti mělo zůstat při rozhodnutí odvolacího soudu, když v otázkách daleko jednodušších, na příklad při odmítnutí odvolání z důvodů § 471 čís. 2 a 3 c. ř. s. jest rekurs přípustný. Nelze konečně poznati, proč by dovolací soud byl povinen přihlížeti ke zmatkům, vyskytnuvším se již v řízení před prvním soudem, ale nepostřehnutým soudem odvolacím, nebyl-li odvolací soud na ně odvoláním upozorněn, ale nesměl jich dbáti, jestliže se jich strana v odvolacím řízení, ač bez úspěchu, dovolávala. Právní nauka pokládá, pokud se zabývá spornou otázkou, opravný prostředek za přípustný, rozchází se jen v jeho volbě. Ott (Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního, díl III.) praví s plnou určitostí na straně 68: »Z usnesení ohledně zmatečnosti rozsudku první instance, ať zmatek neuznáva jíciho, nebo zmatečnost vyslovujícího, rekurs k nejvyššímu soudu povždy místo má. § 519 čís. 1, 2 c. ř. s.« a opakuje na straně 95: »Z rozhodnutí odvolacího soudu o zmatcích v první instanci sběhlých revisí nastoupiti nelze, neboť povždy vydává se usnesením, ať v předběžném řízení, ať po odvolacím přelíčení, pročez pouze rekurs na nejvyšší soud vznésti lze. § 519 čís. 1, 2 c. ř. s. Výjimka zdánlivá by nastala potud, když by rozhodnutí o zmatcích odmítavé pojato bylo v odvolací rozsudek vnesený při přelíčení, poněvadž by tu rekurs s revisí spojen byl«. Stejného mínění jest Hora (Odvolání podle rakouského civilního řádu soudního, 1915, str. 106 a 107). Klein zabývá se spornou otázkou jenom mimochodem, jeho názor je však poznatelný. V knize »Vorlesungen über die Praxis des Civilprocesses« praví na str. 50: »Dass aber das Urteil des Berufungsgerichtes nichtig und dennoch Zurückweisung an die erste oder zweite Instanz rechtlich nicht möglich wäre, das ist ausgeschlossen«. Na str. 236 prohlašuje všechna usnesení vydaná v předběžném řízení, kterými se odvolání vyřizuje meritorně, za nařikatelná podle § 519 c. ř. s., a zřejmě jenom vzhledem ku umožnění rekursu podle § 519 čís. 1 c. ř. s. praví na str. 245, podobně jak to ustanovuje § 149 druhý odst. jedn. ř., že usnesení, jímž se popírá tvrzená zmatečnost, má býti vydáno ve formě »zavržení« odvolání. Ve článku »Die Beweiswürdigung in der Revisionsinstanz, Allg. Oest. Gerichtszeitung 1899 č. 10 píše: »Das Revisionsgericht hat das Urteil des Berufungsgerichtes zu überprüfen. Einzig wegen einer von amtswegen wahrzunehmenden Nichtigkeit darf das Revisionsgericht auf das Urteil oder Verfahren erster Instanz zurückgreifen (§ 510), was — nebenbei bemerkt — nicht bloss von amtswegen, sondern auch auf Anzei-

ge oder Anträge einer Partei geschehen kann». Ačkoliv, jak plyne z poznámky, připojené k této větě, míní teoreticky, že dovolací důvod čís. 1 § 503 c. ř. s. se nehodí na tento případ, přece uznává možnost návrhu v dovolacím spise, aby bylo dbáno zmatečnosti, přihodivši se v první stolici, z moci úřední, čímž prakticky onen důvod opět připouští. Důsledněji uznává Neumann ve svém komentáři u § 503 c. ř. s., ale i Fürstl (Die neuen Civilprozessgesetze 1897 str. 745) a Ullmann (Grundriss des Civilprozessrechtes str. 150), že lze dovolacím důvodem čís. 1 § 503 c. ř. s. uplatnití zmatky řízení a rozsudku také první stolice, aniž činí výjimku pro případ, že by odvolací soud se byl jimi již zabýval a o nich rozhodl. Názor upírající straně, uplatnivší odvoláním zmatečnost rozsudku a řízení první stolice, právo, odporovati zamítavému rozhodnutí odvolacího soudu, a to, jak podle § 519 čís. 1 c. ř. s., tak podle § 503 čís. 1 cit., opírá se, jak bylo již vytknuto, o doslov § 519 čís. 1 c. ř. s. Správnost tohoto výkladu stojí a padá s výkladem smyslu slova »odmítnouti«, v autentickém německém textu »zurückweisen«, neboť přípustným jest jenom rekurs do usnesení, jímž »die Berufung zurückgewiesen wurde«. Že se v praxi vžilo, užívati tohoto slova tam, kde právní prostředek nemůže dojíti povšimnutí, jsa nepřípustným, opožděným, neb formálně vadným, tedy z důvodů zevních, beze zkoumání jeho věcné opodstatněnosti, nemůže býti ovšem popíráno, na tento v praxi obvyklý smysl by však přišlo teprve, kdyby ze zákona samého neplynulo, že užil slova ve smyslu širším. Výrazu »zurückweisen« užívá civilní soudní řád při odvolání ještě jenom v § 495 c. ř. s., kde ustanovuje, že upozoruje-li se teprve při ústním jednání, že odvolání jest vadné dle § 471 čís. 2 a 3 c. ř. s., má býti »odmítnuto«. Podle § 474 odst. 2 c. ř. s. mají taková odvolání býti již v řízení předběžném »zavržena«, »die Berufung ist zu verwerfen«. Poněvadž nemůže býti pochyby, že § 519 čís. 1 c. ř. s. platí jak pro případy § 474 odst. 2 c. ř. s., jest patrné, že zákon nechce rozeznávati mezi slovy »odmítnouti« a »zavrhnouti«, a že ustanovení § 519 čís. 1 c. ř. s. platí nejen pro všechny případy »odmítnutí« odvolání, nýbrž i »zavrhnutí« odvolání, bez ohledu na to, zda byla zkoumána jeho věcná opodstatněnost. Tento význam slova verwerfen plyne i ze srovnání druhého a čtvrtého odstavce § 261 c. ř. s. Srovnej též záměnu výrazů verwerfen a zurückweisen v § 523 a v § 526 c. ř. s. Je-li tomu tak, pak se vztahuje § 519 čís. 1 c. ř. s. i na usnesení zamítající odvolání podané pro zmatečnost, neboť podle § 480 odst. 2 c. ř. s. se i takovým usnesením odvolání »zavrhne«. Tento výklad souhlasí nejenom s vyličeným názorem Otta a Hory, nýbrž i s citovanými výroky Kleina na str. 236 a 246 jeho Vorlesungen. Jest v souhlase také s motivy zákona. Výrokem odvolacího soudu, že řízení netrpí tvrzenou zmatečností, může býti strana právě tak postižena ve svých zájmech, jako nepříznivým rozhodnutím ve věci samé, to jest však právě důvodem, pro který podle materialii str. 361 a 364 zákon poskytuje straně opravný prostředek rekursu dle § 523. (nyní § 519 c. ř. s.). Má b ý t i p ř í p u s t n ý m v ž d y, k d y ŝ s e o o s u d u o d v o l á n í r o z h o d n u j e z a m í t a v ě p o u h ý m u s n e s e n í m, a p r o t o n e n í m o ŝ n ě d o v o l á n í d l e § 503 c. ř. s., zvláště tedy, jak praví Klein na str. 236, proti usnesením, »mit welchen im Vorverfahren über die Berufung meritorisch

entschieden wird«. Tím jest doličena přípustnost rekursu v případech, kdy usnesení bylo vydáno samostatně, což se stane, když nebyl odvoláním uplatněn jiný důvod odvolací, než-li zmatečnost. Pravidelně bývají ovšem odvoláním mimo zmatečnost uplatněny i odvolací důvody, napadající rozhodnutí ve věci samé. Strana, jež ve věci vyhrála, nemá právního zájmu na zrušení neb změně rozhodnutí prvního soudu, a není proto vůbec oprávněna se odvolávat, a to ani tehdy, když má za to, že rozsudek jí příznivý, nebo řízení, na němž rozsudek spočívá, jsou zmatečné (Hora, Odvolání § 3), strana však jež spor prohrála, bude již z procesní opatrnosti pravidelně uplatňovat vedle zmatečnosti i důvody meritorní. Usnesení zamítající odvolání, pokud jde o zmatečnost, bude v těchto případech pojato do konečného rozhodnutí a může býti napadeno jenom společně s ním, tedy, je-li ono rozhodnutí rozsudkem, toliko dovoláním. To plyne z §§ 515, 261 třetí odst., 462, 502, 504 a 513 c. ř. s. Podle §§ 462 a 513 c. ř. s. mohou býti předmětem dovolání spolu s rozsudkem také všechna usnesení odvolacího soudu, pokud není odporování jim podle zákona vyloučeno, neb pokud se nestala nezměnitelnými následkem opomenutí včasné výtky, rekursu, nebo rozhodnutím o podaném rekursu. Takovým usnesením jest právě i usnesení o zamítnutí odvolání, pokud jim byla uplatněna zmatečnost, bylo-li pojato do rozsudku. Nezáleží na tom, zda bylo vydáno již v předběžném řízení, či teprve na základě ústního odvolacího líčení, neboť odvolací řízení tvoří jeden celek. Předpis § 519 c. ř. s. nevztahuje se na usnesení pojatá do rozsudku. Zasažena jsou jim jenom usnesení samostatná, zvláště vydaná, a ustanovuje se v něm, pokud mohou býti napadena samostatným rekursem. Otázku, zda usnesení pojatá do rozsudku, lze spolu s rozsudkem napadnouti dovoláním, či-li, zda dovoláním, podaným do rozhodnutí ve věci hlavní, lze odporovati také výroku odvolacího soudu o zmatečnosti, dlužno posouditi výhradně podle § 503 c. ř. s., poněvadž jsou v něm přípustné dovolací důvody uvedeny výlučně. Tu však plyne z § 503 čís. 1 ve spojení s § 510 c. ř. s., že lze — arci v mezích dovolacích návrhů — odporovati rozhodnutí odvolacího soudu také pro zmatečnost, přihodivši se již v řízení před prvním soudem, neboť takovým zmatkem jest postíženo i odvolací řízení spolu s rozsudkem odvolacího soudu, a zmatečnost tohoto jest uznána za přípustný důvod dovolací. Pro vyloučení dovolacího důvodu § 503 čís. 1 c. ř. s. v případě, když se odvolací soud tvrzenou zmatečností již zabýval, ale ji popřel, neposkytuje zákon opory.

Právní věty v čele uvedené jsou tím odůvodněny.

Čís. 7672.

Pozemková reforma.

Zákaz zcizení podle zákona o pozemkové reformě (o zajištění půdy drobným pachtýřům) stihá i každého dalšího nabyvatele pozemku; předpis § 364 c) obč. zák. tu neplatí.

(Rozh. ze dne 30. prosince 1927, R I 1110/27.)